

balaners e totes les barques ---», JnMartorell (Ag II, 305); 'deixalla, resta': «--- la última *ressaga* de la boya ---», Ant de Bofarull (1862, *DAG*).

Reressagar; *reressagat* I més general *ressagar-se* 'endarrerir-se' [1593, i exs. de Verdaguer i Ruyra] ⁴ *Ressagot* adj: 'endarrerit' *ovelles rersagotes* Guillerries (*DAG*), d'on amb metàtesi *regasser* 'tocatardà' a Solsona (*AlcM*), i jo ho sento a Aós (entre Andorra i Pallars) amb el sentit 'que es presenta a darrera hora': «encara 'm recorde algun nom que ve *řegasé*» (Aós, ¹⁰ 1964), d'aquí per compromís amb *rerassagat*: *rerasser* (*AlcM*); *regassetjar* intr. 'anar quedant-se endarrerit' en un vell text mallorquí: «als quals pregà lo vloguessen seguir --- però ells a res se offerian, ans *regassetjavan* stretament, majorment lo batle --- y lo un ¹⁵ deya ---- també ne yoldran scorterat de cascuna vila 25, axí que més val que no nos n'empatxem», a. 1451 (Quadrado, *Forenses y C*, 365)

Assagador o més aviat *assegador* 'camí tradicional de bestiar' ha estat sovint interpretat com un derivat ²⁰ de *saga*, potser amb raó, però almenys és cosa ben dubtosa. Mot propi sobretot del P. Val, i si bé també usat en algun punt de Ribagorça, i potser d'Aragó i Andalusia

Sense documentació antiga ni lexicogràfica. no registrat fins al dicc d'Escrig 1851 (no CRos, Sanelo ni *DAG*), com que figura a cada pas en els escrits oficials valencians (p. ex en els trasllats de la Comissió de Passos, de 1846, que veig a Lluçena) i en una munió de cadastres, escrit en castellà *azagador*, d'aquí el recollí el *DAcEsp*, on figura només des de 1834 («vereda o paso de ganado»). En treballs en la nostra llengua el recollí primer el *Vocab del Maestrat* de GaGirona: «*assagador*. carrera de pas per als bestiar forasters a través dels camps i poblats, que sol córrer entre dos ³⁵ parets de pedra seca» (localitzant en el Maestrat, Plana i Val.). *AlcM* el dona com a usat en el P. Val. i a Calaceit, i en cita un ex. en el castellanenc Pascual Tizado; parlant del Maestrat escriu JBPorcar: «alguns vells conten que ells encara han vist com a aquest pujolet acudien tots els *assagadors* del terme, fent-lo un montícul distingit ---»; «inutilitzats, aquests camins o *assagadors* han anat desapareixent»; «els nombrosos camins, amples sèquies, *assagadors*, sendes --- que irradien des dels diferents nuclis de despoblats sbers de la part alta al nostre Graó» (*BSCC* XIV, 82, 86, 88).

Corrent per la ruralia valenciana se sent pertot arreu, amb extrema freqüència, des de l'extrem Sud al del Nord, però m'és desconegut d'enlloc del Princ. etc. En tinc notes preses (1932-1970) de 84 localitats, com a usat pertot apellativament en la conversa i com a genèric topogràfic o pretopònim. des de Rossell, la Jana, Traiguera, Bel, Vallibona, Morella, Sorita, fins a les portes d'Alacant (Onil, Castalla etc.). Sovint en indicacions com «un *assegador* que ve de --- a ---», «per ⁵⁵ allí passa l'*assegador* del Puçol ---»; sovint coincideix amb la partió entre dos termes municipals (p. ex a Bel), o segueix la carena d'una serra (Cervera); sovint condueix a llocs d'abeurada o els passa a la vora: «l'*assegador* que va a la font de ---», «l'*assegador* de la ⁶⁰

bassa tal, l'ass de les Bassetes». A la Vall de Gallinera pujarem llarga estona per un *asegaór* que era empedrat, com si fos una antiga calçada romana o visigòtica.

No és ben igual que un *lligallo*, *vereda*, *canyada real*, *camínas*, *carrerassa*, *parador*, car en molts punts em rectificaven. «no és *assegador*: és ll, és v» etc., sobretot des de la Plana cap al Nord, que és on s'usen la major part d'aquests termes (mentre que de la capital al Sud *assegador* domina completament) ⁵ Com que no és fàcil fer-s'ho detallar per un pastor, desconfiats sempre, sense viure-hi, no gosaré distingir-ho bé, i els altres informants no sempre coincideixen: de La Jana i altres pobles dedueixo que és menys ample o important que el *lligallo* (però a Canet lo Roig digueren el contrari) ⁶

S'observa que uns diuen *assagador* i altres *assegador* J. G. M. escrivia el 1956: «als afores de Val, a Gandia etc. *assagador*; molts, però, diuen *assegador*: Maestrat, Llíria, Carlet», el 1960 rectifica una mica: «vulgarment solen dir més *assegaor*».

En efecte això és el que he pogut comprovar, i en una proporció considerable amb *a* a 19 poblacions, a 2 ho vaig sentir de totes dues formes, i en 63 només amb *e*. Socialment, allà on això em consta, amb *a* era més sovint en boca de gent instruída o amb contacte oficial, mentre que amb *e* fou sempre de gent ben rústica (la que jo cercava) Geogràficament es nota diferència: 1) Maestrat-Morella-Alcalatén: 9 llocs en *a*, 15 en *e*; 2) Plana-Espadà-Palància: 3 *a*, 5 *e*, 3) zona central fins al Xúquer. 5 *a*, 7 *e*, 4) entre el Xúquer i la línia del Benicadell: 1 *a*, 12 *e*, i 1 tots dos, 5) més al Sud, 24 de *e* i cap de *a*. En suma: majoria de *e* pertot arreu, majoria mínima a la zona central, més accentuada a les dues del Nord, predomini absolut a les dues del Sud: és a dir que des del Xúquer la forma amb *e* es torna quasi exclusiva (*a* només a Llanera, i en les dues variants a Xàtiva i a Xaló).

Fora del nostre domini lingüístic a penes hi ha cap dada: manca en el vocab. murcià de GaSoriano, en andalusí d'Alcalá Venceslada, en els aragonesos de Borao, Coll Altabás, Puyoles-Valenzuela, i el dels *Fueros* de Tilander; res en les eds. del *DAcEsp* del segle XVIII, ni en el *Tesoro* de Gili. Deu usar-se en alguns punts del Baix Aragó, i segurament en les comarques xurres, però ni d'això no tinc gaire confirmació (a Cervera del Maestre parlaren d'aragonesos que diuen *azagador*). Enlloc a l'Alt Aragó Només a Benasc: «estrechos senderos existentes en las montañas y por donde pasa el ganado, generalmente lanar, de uno en uno, muy difíciles de ser transitados por personas: *Les guelles* pasen per un *asagadó* mol riesgoso» (Ferraz, 26), i en efecte el guia que em dugué fins a la Renclusa em parlà de un *asagadó* de *gyéles* i explicà «un sendero» (1965). De tota manera tinguem en compte que la transhumància es practica en gran escala dels Monts Ibèrics als Pirineus, des d'antic; i com que la vall de Benasc és la més afavorida, hi ha hagut temps que allà s'hi arrelés molt un mot portat del Sud pels pastors. De diversos *assagadors* em digueren que